

İşıqlı sabahlar üçün, parlaq bir gələcək üçün,
çiçəklənən millət üçün, səsi dünyaya yayılacaq bir
gənclik üçün, **düşünərək yaşayanlar üçün**, xoşbəxt bir
ailə üçün, sevincli qəlblər üçün, gülən üzlər üçün,
həyat səhifələrimizi parlaq imza sahiblərinin
qələmi ilə yazmaq üçün

parlaq imzalar

Kitabın sahibi: _____

Oxu tarixi: _____

6:27

QATARINDAKI QİRAƏTÇİ

Fransız dilindən tərcümə:

Çimnaz Vəliyeva

Buraxılışa məsul:	Nurman TARIQ
Tərcüməçi:	Çimnaz VƏLİYEVA
Redaktor:	Toğrul MUSAYEV
Korrektor:	Turac ELDARQIZI
Bədii və texniki tərtibat:	Zülfü XƏLİLOV
Üz qabığının dizaynı:	Azər ƏSGƏRZADƏ

Jean-Paul Didierlaurent
LE LISEUR DU 6H27

Jan-Pol Didyelorən
6:27 QATARINDAKI QİRAƏTÇİ

Bakı, “Parlaq İmzalar” Nəşriyyatı – 2019, 168 səh.

© **Au diable vauvert / 2014**

© **Parlaq İmzalar MMC / 2019**

Kitab “Au diable vauvert” ilə bağlanmış müqavilə əsasında nəşr olunur. Kitabın Azərbaycan dilində nəşr hüququ “Parlaq İmzalar” Nəşriyyatına məxsusdur. Bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri və yayımlanması qadağandır.

Parlaq İmzalar Nəşriyyatı | 82
Müasir Dünya Ədəbiyyatı | 4

www.parlaqimzalar.az
info@parlaqimzalar.az
fb.com/parlaqimzalar
0552597259 / 0559697259

Mətbəə: “Nurlar” NPM
Çap tarixi: 05.11.2019
Sifariş: 266/19

Jan-Pol Didyelorán 1962-ci il martın 2-də Fransanın şərqində yerləşən Vogezlər departamentində anadan olub. Nensi şəhərində reklam üzrə təhsil alandan sonra bir müddət Parisdə yaşamış, daha sonra yenidən doğma kəndinə qayıtmışdır.

Didyelorán ilk romanına qədər daha çox hekayə ustası kimi tanınıb. İki dəfə nüfuzlu Beynəlxalq Heminqvey mükafatına layiq görülüb. Bu mükafatı 2010-cu ildə “Duman”, 2012-ci ildə isə “Mosquito” hekayəsinə görə alıb. İlk romanını – “6.27 qatarındakı qıraətçi”ni 2014-cü ildə yazıb. Roman gözlənilməz bir uğura imza atıb, çap olunduğu il Fransada ədəbi hadisəyə çevrilib və “Mişel Turne” mükafatına layiq görülüb. Yazıçı bundan başqa daha iki roman yazıb.

Çimnaz Vəliyeva 1982-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. Orta məktəbi 1999-cu ildə bitirib. 2000-ci ildə ADU-nun Fransız dili və tərcüməsi fakültəsinə daxil olub. 2005-ci ildə elə həmin universitetin Dilşünaslıq fakültəsinin magistratura pilləsində təhsilini davam etdirib. Bir müddət şifahi tərcümə ilə məşğul olduqdan sonra 2012-ci ildən bədii tərcüməyə başlayıb. Fransız ədəbiyyatından Qustav Floberin “Madam Bovari”, Sarrın “Sözlər”, M. Kunderanın “Mənasızlığın təntənəsi”, B. Verberin “Altıncı yuxu” və “Tanatonavtlar” da daxil olmaqla 17-ə yaxın əsər tərcümə edib.

*Sabinə,
onsuz bu kitab ərsəyə gəlməzdi,*

*öz görünməz varlığı və
əbədi sevgisi ilə hələ də
məni isindirən atama,*

*daim mənə arxa-dayaq olan
Koletə ithaf olunur.*

Bəziləri kar, lal, ya da kor doğulur. Bəziləri isə ilk çığırtılarında artıq həyata eybəcər çəpgözlüklə, dovşan dodaqla, ya da sifətinin ortasında çirkin “şərab ləkəsiylə” göz açırlar. Elə də olur ki, insanlar dünyaya əyri pəncəylə, hətta hələ ana bətnində vaxtsız ölmüş əzayla gəlirlər. Gilen Vinyol isə həyata yalnız bir qüsurla, adı ilə familiyasının başibəlalı spunerizmiylə¹ atılmışdı: ayağı yer tutandan Vilen Ginyol adı onun qulaqlarında necə cingildəmişdisə, bütün həyatı boyunca ondan əl çəkməmişdi.

Valideynləri 1976-cı ilin adlar təqviminə baxmağı lazım bilməyib, ona, kim bilir, haradan ağıllarına gəlmiş “Gilen” adını qoymuşdular və bir sa-

---

¹ Spunerizm – təsadüfi səhv və ya qəsdən edilmiş söz oyunudur ki, bu zaman cümlədə iki yaxın sözün ilk hissələri, hecaları və ya ayrı-ayrı səsləri/hərfləri yerini dəyişir. Əsərin baş qəhrəmanı daima adına görə əziyyət çəkir. Belə ki, əsərdə obrazın adıyla familiyasının ilk hecalarının yerini dəyişəndə “Guignol Vilain” (baş qəhrəmanın adının orijinal yazılışı belədir: Guylain Vignolles) sözü alınır, hər iki söz ayrı-ayrılıqda mənfi, təhqiramiz mənə daşıyır. “Vilain” – mundar adam, əclaf, və s., “Guignol” – təlxək, miskin, qeyri-ciddi adam mənasını verir. – Tərc.

niyə də olsa, öz əməllərinin faciəvi nəticələrini düşünməmişdilər. Təəccüblüdür ki, hərdən marağ içini yesə də, heç vaxt ürək edib onlardan niyə bu adı seçdiklərini soruşmamışdı. Bəlkə, onları çətin vəziyyətə salmaqdan qorxurdu. Bəlkə də və təbii ki, bayağı cavab alıb, narazı qalmaqdan. Hərdən adının Lukas, Ksavye, ya da Hüqo olacağı təqdirdə həyatının necə xoş keçəcəyini təsəvvür edirdi. Hətta Gişlen adını da məmnuniyyətlə qəbul edərdi. Gişlen Vinyol – gül kim adındır, cismən və ruhən bu dörd zərərsiz hecanın arxasına daldalanıb, bu adla özünü “yarada” bilərdi. Amma əvəzində bütün uşaqlıq illərini onu qarabaqara izləyən Vilen Ginyol adıyla, bu nəhs spunerizmlə keçirmişdi. Yaşadığı bu otuz altı il ərzində onu görəni kimi hökmən başlanacaq qəhqəhələrdən və məsxərələrdən canını qurtarmaq üçün özünü unudurmadığı, gözəgörünməz bir varlığa çevrilməyi öyrənmişdi. Nə qəşəng, nə eybəcər, nə gonbul, nə də arıq idi. Sadəcə görünmə sahəsinin bir küncündə ötəri peyda olan tutqun siluet idi. Heç kəsin ayaq basmadığı yad bir məkana çevrilmək üçün özünü inkar edənə qədər mənzərənin içində əriyib yox olmuşdu. Bütün bu illər ərzində Gilen Vinyol sanki həyatda yox idi; təkcə buranı, həftənin hər günü səhər tezdən gəldiyi vağzalın cansıxıcı perronunu çıxmaq şərti ilə. Hər gün eyni vaxtda o bu perronda, ağ zolağın üstündə – relslərin üstünə yıxılmamaq üçün bu zolaqdan o yana keçmək qadağan idi – dayanıb

sürətli qatarı gözləyirdi. Bu zolağın – betonun üstünə çəkilmiş adi xətt olsa da – qəribə, sakitləşdirici təsiri var idi. Fasiləsiz olaraq başının içində üzən sallaqxana iyi burada möcüzəli şəkildə buxarlanıb yox olurdu. Və qatarın gəlməyinə qalın bir neçə dəqiqə ərzində zolağı elə tapdalayırdı elə bil onun içində itib-batmaq istəyirdi və çox yaxşı başa düşürdü ki, bu zolaq sadəcə aldadıcı möhlətdir; bilirdi ki, onu orada, üfünün arxasında gözləyən barbarlıqdan xilas olmağın yeganə yolu bayaqdan sarsaq kimi bir ayağını götürüb o birini qoyduğu bu zolağın üstündən çəkilmək və evə qayıtmaq idi. Hə, vaz keçmək kifayət idi, bircə o qalırdı ki, təzədən yatağına girsin və öz bədəninin hələ gecədən qalma ilıq izində yumaq kimi bükülsün, yatıb hər şeydən canını qurtarsın. Amma əvəzində, cavan oğlan arxasında bir dəstə daimi sərnəşinin yavaş-yavaş necə toplaşdığını eşidə-eşidə həmişə boynunu büküb ağ zolağın üstündə dayanırdı, arxadakı baxışlar isə yüngül yanıq kimi onun boynunun arxasını göynədir, ona hələ sağ olduğunu xatırladırdı. İllər keçdikcə o digər sərnəşinlərin adətən heç kəsə dəyib dolaşmayan əcaib bir adama göstərdikləri mərhəmət qarışıq hörmətini qazandı. Gilen iyirmi dəqiqəlik yol boyunca onları müvəqqəti olsa da, günün yeknəsəqliyindən uzaqlaşdıran nəfəsə çevrilmişdi.

- 2 -

Qatar əyləcini var gücüylə cırıldada-cırıldada perrona yanaşdı. Gilen özünü ağ zolaqdan qoparıb, pilləni qalxdı. Qapının sağındakı qatlanan kiçik oturacaq onu gözləyirdi. Yumşaq skamyadan-sa, narıncı oturacağın taxta kimi bu bərk söykənəcəyi daha ürəyincə idi. Tədricən o da ayinin bir hissəsinə çevrildi. Bu oturacağı açmağın özündə onu sakitləşdirən, simvolik bir şey vardı. Qatar yerindən tərپənəndə həmişə yanında gəzdirdiyi dəri çantanın içindən karton qovluq çıxardı. Qovluğuşəliqəylə açdı və konfet çəhrayısı iki suçəkən kağızın arasından ilk vərəqi çəkib çıxardı. Azca cırılmış, yuxarı sol küncü didilmiş şəffaf kağız onun barmaqlarının arasında əsirdi. Bu, 13x20 formatında kitabın səhifəsi idi. Cavan oğlan bir qədər vərəqə baxdı, sonra onu təzədən suçəkən kağızın üstünə qoydu. Yavaş-yavaş vaqona səssizlik çökməyə başladı. Başı söhbətə qarışmış sərnışinləri susdurmaq üçün hərdən kimsə tənə ilə “sss!” deyirdi. Və sonra hər səhər olduğu kimi, Gilen boğazını axırıncı dəfə arıtladı və ucadan oxumağa başladı:

“Dəhşətdən donub qalmış, dili tutulan uşaq gözünü anbarın qapısındakı qarmaqdan çırpına-çırpına sallanan heyvandan ayıra bilmirdi. Kişi elini heyvanın hələ də döyünən boğazına apar-
dı. Bıçağın iti tiyəsi səssiz-səmirsiz ağ xəzə bat-
dı, kəsilən yerdən isti qeyzer fışqırdı və kişinin biləyinin üstünə al-qırmızı damcılar sıçrandı. Dir-
səyə qədər çırmamış atası xüsusi incəliklə xəzi kəsdi. Sonra güclü əlləriylə adi corab kimi sürüşüb düşən dərinə yavaş-yavaş soydu. Beləcə, dovşanın incə, əzələli, hələ keçmiş həyatın bu-
ğu qalxan bədəni bütün çılpalıqlığı ilə ortaya çıx-
dı. Onun sümüklü, eybəcər başı yellənə-yellənə qalmışdı, bərəlməmiş gözləri məzəmmətsiz-filansız yoxluğa zillənmişdi”.

Açılan səhərin şəfəqləri tərləmiş şüşələrdə oynayırsa, mətn hərdən qatarın taqqılısının yaratdığı sükutla yanında kəsilsə də, uzun heca zənciri kimi onun dilindən süzülürdü. Vaqonun bütün sənişinləri üçün o, qiraətçi, həftənin yeddi günü portfelindən çıxardığı bir neçə səhifəni ucadan və aydın səslə oxuyan qəribə adam idi. Səhifələrin hərəsi bir kitabdan idi. Bir də görürdün, hansısa xörəyin bişirilmə qaydasından sonra “Qonkur”¹ almış axırıncı kitabın qırx səkkizinci səhifəsi gəlirdi, yaxud da detektiv romanın abzasına tarix kitabının bir səhifəsi calandı. Gilen məzmununa fikir vermirdi. Onun üçün vacib olan yalnız mütaliənin

---

¹ Fransanın ən prestijli ədəbiyyat mükafatlarından biri – Red.

özü idi. İstənilən mətni xüsusi şövqlə oxuyurdu. Və hər dəfə möcüzə baş verirdi. Sözlər dodaqlarından qopur və sexə yaxınlaşdıqca boğazında düyünlənib qalmış ikrah hissini az da olsa, özü ilə götürüb aparırdı:

“Bıçağın tiyəsi axır ki, müəmmmanın qapısını itələdi. Atanın açdığı uzun çərtikdən heyvanın buğlanan içalatı pırladı. Bağırsaqlar sanki qıfillanıb qaldıqları qarından xilas olmaq üçün həmin an bayıra çıxdı. İndi dovşandan tək-cə onun mətbəx dəsmalına bələnmiş qanlı, kiçik cəmdəyi qalmışdı. Bir neçə gündən sonra təzə dovşan peyda oldu. İsti dovşan yuvasında yenə ağappaq, tüklü bir top atılıb-düşməyə başladı və həmin qan qırmızısı gözlər yenə də ölümlər səltənətindən uşağa zilləndi”.

Gilen başını qaldırmadan, ehmallica ikinci səhifəni çıxardı:

“İnsanlar ümidsizcəsinə gizlənməyə, torpağın nicatverici ağuşuna daha dərindən gömülməyə can atdıqlarına görə biixtiyar üzüqoylu torpağın üstünə sərilmişdilər. Bəzisi quduz it kimi yalın əllə torpağı qazıyırdı. O birilər isə büzüşüb, zərif kürəklərini hər tərəfdən başlarına yağın öldürücü qəlpələrin altına vermişdilər. Hamı əsrlərin qaranlığından gələn refleksə tabe olaraq, yığılıb yumağa dönmüşdü. Hamı, Yusifdən başqa, tək-cə Yusif bu qarma-qarışıqlığın ortasında ayaq üstə dayanmış və nəyə görə yanındakı böyük ağ tozağacının gövdəsini qucaqlamışdı. Ağacın

zol-zol olmuş gövdəsindən qatı şirə axırdı, iri gillələr parıldayıv və qabığın üstüylə yavaş-yavaş aşağı süzülürdü. Ağac boşalırdı, eynilə ayaqlarının arasından yandırıcı sidiyi axan Yusif kimi. Hər partlayışda tozağacı onun yanağının altında titrəyir, qollarının arasında zağ-zağ əsirdi”.

Qatar vağzala yan alana qədər cavan oğlan haradasa on iki kağızı gözləriylə siyirib oxudu. Axırncı sözlərin dadı hələ damağından getməmiş, vaqona minəndən bu yana ilk dəfə olaraq başını qaldırıb sərnəşinlərə göz gəzdirdi. Və çox vaxt olduğu kimi, bu gün də üzlərdən məyusluq, hətta kədər yağdı. Məyusluğun ömrü isə qapılar fışılıyla açılana qədər çəkdi. Vaqon bir göz qırpımında boşaldı. O da ayağa qalxdı. Oturacaq quru şaqqılıyla qatlandı. Bu, qiraətin bitdiyini göstərirdi. Orta yaşlı bir qadın onun qulağına astaca “çox sağ olun” pıçıldadı. Gilen ona gülümsündü. Necə izah edəsən ki, bunu onlar üçün etməirdi? O, günün səhifələrini vaqonda qoyaraq, taleyinə boyun əydi və ilıq vaqondan çıxdı. Kağızların oturacaqda söykənəcəyin arasında, əmin-amanlıqda, dağıdıcı gurultunun onlara xətər yetirə bilməyəcəyi yerdə olduğunu fikirləşəndə ürəyi toxtaqlıq tapırdı.

Yağış bayaqkına nisbətən güclənmişdi. Sexə çathaçatda qoca Jizeppin xırıltılı səsi hər dəfə olduğu kimi yenə başının içində cingildədi. “Bu iş sənlik deyil, oğlum. Hələ başa düşmürsən, am-

ma bu iş sənlik deyil!” Jizepp nə dediyini bilirdi, qoca özü də bu sexdə yalnız cirəli çaxır gücünə tab gətirmişdi. Gilen isə ona qulaq asmamışdı, sadələhvlük edib fikirləşmişdi ki, işə alışar, hər şey də yoluna düşər. Vərdislərin payız dumanı kimi həyatını bürüyüb düşüncələrini keyləşdirəcəyinə inanırdı. Lakin gör neçə il keçib, amma başı göyə dəyən kirli, suvağı tökülmüş hasarı görəndə hələ də ürəyi bulanırdı. Hasarın arxasında isə yad gözlərdən uzaq Məxluq gizlənmişdi. Ağızını açıb onu gözləyirdi.